

Frafall i høyere utdanning: disponerende faktorer og tiltak

REFERANSER:

Delnoij, L. E. C., Dirkx, K. J. H., Janssen, J. P. W. & Martens, R. L. (2020). Predicting and resolving non-completion in higher (online) education – A literature review. *Educational Research Review*, 29. DOI:

<https://doi.org/10.1016/j.edurev.2020.100313>

Frafall blant studenter i både nettbaserte og tradisjonelle høyere utdanningsløp er et vedvarende problem som har store konsekvenser for både individet og utdanningsinstitusjonen. I dette forskningsnotatet presenteres faktorer som kan forutsi og påvirke frafall, samt kunnskap om hva slags tiltak for å forhindre frafall som virker best.

Bakgrunn

Frafall blant studenter i høyere utdanning er et vedvarende problem, og problemet er enda større blant studenter som deltar i nettbaserte studier enn blant studenter som deltar i tradisjonelt organiserte studier. Vi vet en del om hva som kan forutsi frafall, men vi vet mindre om hva som kan gjøres for å forhindre frafall og om tiltak rettet mot spesifikke faktorer som forutsier frafall.

Frafall fra høyere utdanning skaper problemer både for studenter, utdanningsinstitusjoner og samfunnet generelt. Problemene er ikke bare knyttet til økonomi og effektivitet, men også til den individuelle studenten og den individuelle utdanningsinstitusjonen, for eksempel i form av lavere selvtillit hos studenten eller negativ innvirkning på utdanningsinstitusjonens omdømme.

Frafallsprosenten blant studenter i høyere utdanning varierer mellom land, men er konstant høye, tross i mange og forskjellige tiltak fra utdanningsinstitusjoners side for å snu trenden. Tidligere studier på tvers av 14 europeiske land anslår at frafallsprosenten i tradisjonelle studieløp spenner fra 17% til 47%, mens frafallsprosenten i nettbaserte studieløp spenner fra 78% til 99%.

Formål

Den systematiske kunnskapsoversikten¹ som presenteres her, tok utgangspunkt i gjennomføringsgraden blant førsteårsstudenter, da denne studentgruppen er mest sårbar for frafall. Gjennomføringsgraden måles her i antall studenter som fullfører studiet de er oppmeldt til på normert tid.

Forskningsspørsmålene for den systematiske kunnskapsoppsummeringen er:

1. Hvilke (påvirkelige) faktorer er sterkest knyttet til frafall i høyere (nettbasert) utdanning?
2. Hva er de sentrale faktorene i tiltak som har vist seg virkningsfulle i å øke gjennomføringsgraden, i hvilken kontekst og i hvor stor grad?

¹ **Systematisk kunnskapsoppsummering/-oversikt:** En systematisk kunnskapsoppsummering tar utgangspunkt i et klart definert forskningsspørsmål eller mål og bruker systematiske og eksplisitte metoder for å identifisere, velge ut og kritisk vurdere relevant forskning, samt for å samle inn og analysere data fra studiene som er inkludert i oppsummeringen. Kunnskapsoppsummeringen resulterer ofte i en systematisk kunnskapsoversikt, som regel en artikkel eller en rapport, som gir en oversikt over temaet eller svar på forskningsspørsmålet

Inkluderte studier

Følgende utvelgelseskriterier ble brukt i søket etter studier som var relevante for forskningsspørsmål 1 og 2:

- Artikkelen er fagfellevurdert og publisert i et akademisk tidsskrift
- Artikkelen er en oversiktsartikkel eller en metaanalyse
- Utfallsvariabelen (avhengig variabel²) er ikke-gjennomført eller liknende (for eksempel målinger av utholdenhet, slitasje, frafall)
- Artikkelen er publisert på engelsk, tysk eller flamsk
- Målgruppen er studenter i høyere (nettbasert) utdanning
- Målgruppen er ikke en spesifikk gruppe studenter (for eksempel minoritetsstudenter)
- De uavhengige variablene er innenfor kunnskapsoppsummeringens fokus

Følgende tilleggskriterier ble brukt i søket etter studier som var relevante for forskningsspørsmål 2:

- Studien omfatter en undersøkelse av en intervensjon (tiltak) som tar sikte på å øke gjennomstrømmingen av studenter som fullfører studiet
- Intervensjonens utforming er innenfor kunnskapsoppsummeringens fokus, det vil si at intervensjonen er initiert av institusjonen selv og ikke av for eksempel statlige finansieringsorganer for studenter (i Norge: Lånekassen)
- Artikkelen er publisert etter år 2000

Til sammen ti systematiske kunnskapsoversikter (forskningsspørsmål 1) og 16 intervensjonsstudier (forskningsspørsmål 2) ble inkludert i den systematiske kunnskapsoppsummeringen.

Resultat

De inkluderte artiklene ble gjennomgått på bakgrunn av fire kategorier variabler som forutsier (predikerer) gjennomføringsevne og som påvirker studentdeltakelse i høyere utdanning:

1. **Demografiske faktorer:** sosioøkonomisk status, alder, kjønn og foreldres utdanningsnivå
2. **Disponerende faktorer, fordelt på kognitive og ikke-kognitive faktorer:** Ikke-kognitive: akademisk tilpasningsevne og involvering, akademiske mål og intensjoner, akademisk selvtillit og viljestyrke, tillærte egenskaper, motivasjon og personlighet. Kognitive: Opptakskvalifikasjoner, studie/-læringsstrategier eller -ferdigheter og forberedthet
3. **Situasjonsmessige faktorer:** jobbsituasjon, ekstern økonomisk bistand og støttende nettverk
4. **Institusjonelle faktorer:** kontakt mellom student og utdanningsinstitusjon, økonomisk bistand fra utdanningsinstitusjonen, institusjonens opptakskrav til studentene og institusjonens størrelse

Videre ble karakteristikkene ved de forskjellige tiltakene (intervensjonene) for å forhindre frafall/øke gjennomføringsgraden kategorisert tematisk:

² **Avhengig variabel:** En avhengig variabel er en variabel som forutsettes å være påvirket av en eller flere andre variabler (uavhengige variabler).

- **Intervensjonens tilnærming eller strategi:** for eksempel veiledning eller støtteundervisning
- **Mål for intervensjonen,** jf. ovennevnte fire kategorier (demografi, disposisjon, situasjon eller institusjon)
- **Form:** for eksempel nettbasert intervensjon, ansikt-til-ansikt-intervensjon eller blandingsmodell
- **Kontekst:** for eksempel tradisjonell undervisning, nettbasert undervisning eller blandingsmodell
- **Intervensjonens varighet**
- **Effekt av intervensjonen**
- **Kosteffektivitet av tiltaket**

Predikerende og påvirkelige faktorer

Faktorene (variablene) (1–4) som kunne forutsi (predikere) eller påvirke gjennomføringsgraden ved universiteter, ble delt i to: Påvirkelige og upåvirkelige faktorer. Samtlige demografiske faktorer (1) samt personlighet (2), økonomisk hjelp/stipend (3) og økonomisk bistand fra universitetet, instituttets utvelgelsesprosedyrer og institusjonens størrelse (4) ble kategorisert som upåvirkelige. Resten ble kategorisert som påvirkelige. De påvirkelige faktorene er (2) akademisk tilpasningsevne og involvering, akademiske mål og intensjoner, akademisk selvtillit og viljestyrke, tillærte egenskaper, motivasjon, opptakskvalifikasjoner, studie-/læringsstrategier eller -ferdigheter og forberedthet; (3) jobbsituasjon og støttende nettverk, og (4) kontakt mellom student og utdanningsinstitusjon.

Den systematiske kunnskapsoppsummeringen av de ti relevante kunnskapsoversiktene antyder at følgende predikerende og påvirkelige faktorer har en positiv sammenheng med studenters utholdenhet og gjennomføringsevne: resultater på inntaksprøver, studie-/læringsstrategier*, akademisk selvtillit og viljestyrke*, akademiske målsettinger og intensjoner med studiet*, akademisk tilpasningsevne, arbeidssituasjon, støtte og student–fakultets-kontakt (* = mest effektive; korrelasjon 0.366–0.340). Faktorer som demografi og intelligens ser ikke ut til å ha noen sammenheng med studenters utholdenhet og gjennomføringsevne.

Tiltak for å forhindre frafall/øke gjennomføringsgraden

Den systematiske kunnskapsoppsummeringen av de 16 studiene av tiltak for å øke gjennomføringsgraden indikerer at intervensjoner som involverer veiledning/oppfølging (*mentoring*) med fokus på motivasjon, støtteundervisning knyttet til grunnleggende ferdigheter (matematikk, skriveferdigheter) og støtte og veiledning fra medstudenter økte gjennomføringsgraden. Oppsøkende virksomhet, det vil si at en fast mentor tok kontakt med nye studenter per telefon, e-post eller SMS, resulterte i mindre frafall. Intervensjoner (video og fysiske gruppediskusjoner) som tok sikte på å endre studentenes holdning til sammenhengene mellom akademiske resultater og egne påvirkningsmuligheter, slik at de ikke mister motet i møtet med dårlige resultater, hadde svært god effekt, men kun på studenter som allerede hadde en optimistisk grunnstemning.

Kunnskapsoppsummeringen viser videre at støtte fra medstudenter som har rolle som mentor, kan hjelpe studenter å holde ut lenger i studieløpet. Slike intervensjoner varierer i utforming Et tiltak brukte for eksempel spesielt utvalgte studenter med gode akademiske resultater til å være mentorer for studenter som sto i fare for å falle ut av studiet. Møtene mellom mentor og student var strukturerte (mentoropplæring, fast antall møter, loggføring), skjedde ansikt til ansikt, eller, hvis dette ikke var mulig, per telefon eller epost. Andre medstudentintervensjoner paret mentor og

student med utgangspunkt i faglige fellesinteresser og rettet seg mot studentens akademiske/faglige og sosiale overgang til høyere utdanning. Også disse intervusjonene viste positive resultater for studentenes motivasjon, tilhørighet, tilpasning og ambisjoner.

Hva angår institusjoners regelverk rundt stryk/avskjedigelse av studenter, viser kunnskapsoppsummeringen at disse regelverkene bidrar til å øke frafallet av førsteårsstudenter, men at de samme regelverkene stimulerer til økt gjennomføringsgrad etter første studieår. Denne innsikten kan brukes på forskjellige måter, for eksempel kan utdanningsinstitusjoner velge å måle gjennomføringsgrad først fra andre studieår. En slik tilnærming er likevel etisk betenkelig, da utdanningsinstitusjoner kan føre en strategi hvor de velger å ikke bistå førsteårsstudenter, som er de mest sårbare for å falle fra, men også de mest formbare hva angår studieteknikker og studieadferd. Forfatterne av den systematiske kunnskapsoversikten foreslår at høyere utdanningsinstitusjoner heller tar sikte på å identifisere førsteårsstudenters svakhetspunkter og utdanningsinstitusjoners forbedringspotensial i ivaretagelsen av førsteårsstudentene. Spesielt nettbaserte studier bør ta sikte på å forberede studentene godt på hva de kan forvente seg av studiet allerede ved starten av løpet. Nettbaserte studier stiller høyere krav enn tradisjonelle studier til studentenes evner til disiplin, motivasjon og selv-regulering.

Implikasjoner

Den systematiske kunnskapsoversikten peker på behov for utforming av kunnskapsbaserte tiltak for å fremme gjennomføringsgraden i høyere (nettbasert) utdanning. De foreslår blant annet å utforme forskningsstudier på tiltak som baserer seg på studentenes behov. I tillegg etterlyser de studier på påvirkelige faktorer som inngår i en forsker–praktiker-syklus som innebærer systematisk evaluering av tiltaket, justering av tiltaket og re-implementering av tiltaket. Forskjellige tiltak må utformes for henholdsvis nettbasert og tradisjonell høyere utdanning. Det kan også ha mye for seg å sette inn tiltak for studenter før de ankommer studiestedet. Det er også behov for mer kunnskap om hvordan forskjellige faktorer som predikerer/påvirker frafall både isolert og i samspill med hverandre virker inn på studenten.